

Noor Asharaf

Assistant Professor (Guest Faculty)

Dept. of Persian, MMHAPU, PATNA

Email: ashrafjnu@gmail.com

E-Content

Sem-1, Paper code: 103

Persian (M A)

Topic: Mohammad- Taqi Bahar (Cont..)

بهار مقدمات ادبیات را نزد پدر آموخت و تحصیلات ادبی و عربی را نزد استاد ادیب نیشابوری که از ادباء و شعرای مشهور بود، دنبال کرد و اصول ادبیات فارسی و عربی را در مدرسه نواب در خدمت اساتید فن زمان تکمیل نمود. هنوز سنش به بیست نرسیده بود که پدر خود را از دست داد و به جای پدر به خدمت آستان قدس رضوی درآمد. چون در شعر و شاعری با وجود کمی سن تبحر داشت، از طرف مظفرالدین شاه لقب ملک الشعرائی آستان قدس رضوی به او داده شد.

آثار منشور و منظوم بهار متنوع است و انواع شعر سنتی و اشعار به زبان محلی، تصنیف و ترانه، مقاله‌ها و سخنرانی‌های سیاسی و انتقادی، رساله‌های تحقیقی، نمایشنامه، اخوانیات و مکتوبات، تصحیح انتقادی متون، ترجمه‌های متون پهلوی، سبک‌شناسی نظم و نثر، دست‌ورزبان، تاریخ احزاب، مقدمه بر کتاب‌ها و حواشی بر متون به خصوص شاهنامه فردوسی را دربرمی‌گیرد. جدیدترین کتاب‌شناسی بهار کار علی میر انصاری است که انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در یک جلد به سال ۱۳۹۷ منتشر کرده‌است.

قصاید او بیشتر ساخته و پرداخته طبع خود اوست. گاه نیز قصاید شعرای سلف را مانند رودکی، فرخی سیستانی، جمال‌الدین عبدالرزاق، منوچهری و سنایی در وزن و قافیه تقلید می‌کرد و در قصیده‌ای که به تقلید از منوچهری سروده. هنر شاعری او را بعد از قصیده، باید در مثنوی‌های او دید، مثنوی‌های کوتاه و بلندی که شمار آن‌ها به بیش از هشتاد می‌رسد. در این میان مثنوی‌هایی که در بحر حدیقه سنایی یا شاهنامه فردوسی یا سبحة الابرار جامی سروده‌است بسیار جلب نظر می‌کند و در آن‌ها از

لحاظ شیوه گفتار به سبک این سه شاعر بسیار نزدیک شده است. از تصنیف‌ها و ترانه‌های سروده بهار «بهار دلکش»، «باد صبا بر گل گذر کن»، «ای شهنشه»، «ای شکسته دل»، «ای کبوتر»، «گر رقیب آید»، «ایران هنگام کار»، «ز من نگارم»، «پرده ز رخ برافکن»، «سرود پهلوی»، «عروس گل»، «به اصفهان رو» و «مرغ سحر» را می‌توان نام برد.

شعر ملک الشعرای بهار:

ای دیو سپید پای در بند	ای گنبد گیتی! ای دماوند
از سیم به سر یکی کله خود	ز آهن به میان یکی کمر بند
تا چشم بشر نبیندت روی	بنهفته به ابر، چهر دل بند
تا واره‌ی از دم ستوران	وین مردم نحس دیومانند
با شیر سپهر بسته پیمان	با اختر سعد کرده پیوند
چون گشت زمین ز جور گردون	سرد و سیه و خموش و آوند
بناخت ز خشم بر فلک مشتم	آن مشتم تویی، تو ای دماوند

آثار ملک الشعرا بهار :

- * منظومه چهار خطابه، ۱۳۰۵
- * اندرزهای آذرباد ماراسپندان (ترجمه منظوم از پهلوی)، ۱۳۱۲
- * یادگار زریران (ترجمه منظوم از پهلوی)، ۱۳۱۲
- * زندگانی مانی، ۱۳۱۳
- * گلشن صبا، فتحعلی خان صبا (تصحیح)، ۱۳۱۳
- * احوال فردوسی، ۱۳۱۳
- * تاریخ سیستان (تصحیح)، ۱۳۱۴
- * رساله نفس ارسطو ترجمه باباافضل کاشانی (تصحیح)، ۱۳۱۶
- * مجمل‌التواریخ و القصص (تصحیح)، ۱۳۱۸
- * منتخب جوامع‌الحکایات، سدیدالدین عوفی (تصحیح)، ۱۳۲۴

* سبک‌شناسی، (سه جلد) ۱۳۲۱-۱۳۲۶ * تاریخ مختصر احزاب سیاسی (دو جلد)، ۱۳۲۱-۱۳۶۳

* دستور زبان فارسی پنج استاد (به همراهی قریب، فروزانفر، رشید یاسمی، همایی)، ۱۳۲۹

* شعر در ایران، ۱۳۳۳ * تاریخ تطّور در شعر فارسی، ۱۳۳۴ * دیوان اشعار، تهران، ۱۳۳۵

* تاریخ بلعمی، ابوعلی محمدبن محمد بلعمی (تصحیح) (به کوشش محمد پروین گنابادی)، ۱۳۴۱

* فردوسی‌نامه بهار، (به کوشش محمد گلبن)، ۱۳۴۵ * رساله در احوال محمدبن جریر طبری

* بهار و ادب فارسی

بهار در زمینه و زمانه‌اش ملکالشعراى بهار را برخى آخرین شاعر بزرگ کالسیک و برخى دیگر
نمایندى شعر سنتى و محافظه کار در زمانه‌ای مدرن دانسته اند.